

Ár 2014, föstudaginn 5. september, er fundur haldinn í úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Haukur Guðmundsson, formaður, Geir Arnar Marelsson, Hildigunnur Hafsteinsdóttir, Oddur Ólason og Elísabet Júlíusdóttir.

Fyrir er tekið **mál nr. 37/2014**:

M
gegn
F

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru M, hér eftir nefndur sóknaraðili, annars vegar og F, hér eftir nefndur varnaraðili, hins vegar.

Málið barst úrskurðarnefndinni 7. mars 2014, með kvörtun sóknaraðila, dagsettri 7. mars 2014. Með bréfi nefndarinnar, dagsettu 10. mars 2014, var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust með bréfi dagsettu 7. apríl 2014. Var bréfið sent sóknaraðila, með bréfi nefndarinnar, dagsettu 8. apríl 2014, og honum gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Athugasemdir bárust með bréfi, dagsettu 25. apríl 2014.

Málið var tekið fyrir á fundi nefndarinnar 5. september 2014.

II.

Málsatvik.

Í nóvember 2011 stofnaði sóknaraðili til viðskipta við varnaraðila. Sóknaraðili samdi við varnaraðila um tímabundna yfirdráttarheimild á reikningi nr. X, að fjárhæð kr. 5.000.000. Eiginkona sóknaraðila, A, tókst á hendur sjálfskuldarábyrgð til tryggingar yfirdráttarheimildinni.

Óumdeilt er að með umsókn um viðskipti hjá bankanum þann 25. nóvember undirritaði sóknaraðili viðskiptaskilmála þar sem m.a. kemur fram: „*Mér er ljóst að um yfirdráttarheimild þarf að semja sérstaklega. Fáir ég slíka heimild skuldbind ég mig til að greiða yfirdráttarskuldina upp í síðasta lagi á lokadegi heildartímabilsins, sem skal teljast gjalddagi höfuðstóls skuldarinnar en um vexti af skuldinni og greiðslur þeirra fer skv. vaxtaákvörðun F á hverjum tíma. Skuld sem ekki greiðist á gjalddaga, ber dráttarvexti lögum samkvæmt frá þeim degi.*“

Í febrúar 2014 átti sóknaraðili fund með fulltrúa varnaraðila vegna yfirdráttarheimildarinnar en hún hafði runnið út. Þann 21. febrúar 2014 óskaði sóknaraðili eftir að fá að halda óbreyttri yfirdráttarheimild á reikningi sínum í það minnsta fram á mitt ár 2014. Varnaraðili svaraði samdægurs og kvað það sjálfsagt að framlengja yfirdráttinum gegn því að fá tryggingarbréf á fasteign þeirra hjóna. Hafnaði varnaraðili því að halda heimildinni óbreyttri án tryggingarbréfs. Nokkur frekari samskipti áttu sér stað milli sóknaraðila og varnaraðila. Þann 26. febrúar 2013 kvaðst varnaraðili halda vanskilum á heimild frá lögfræðinnheimtu á meðan

sóknaraðili væri að skoða málið, en því miður væri það ekki hægt lengur en til loka 28. febrúar.

Þann 3. mars 2014 barst sóknaraðila innheimtubrэф frá B sem falið var að innheimta kröfu varnaraðila vegna ógreidds yfirdráttar á reikningi nr. X. Gjaldldagi kröfunnar var 31. janúar 2014. Fjárhæð kröfunnar var samtals kr. 5.308.384. Höfuðstóll kröfunnar var að fjárhæð kr. 5.006.088, dráttarvextir til 3. mars 2014 voru kr. 57.848, málskostnaður var kr. 194.779 og virðisaukaskattur var kr. 49.669.

Þann 16. mars 2014 sendi sóknaraðili B tölvupóst þar sem hann tilkynnti að ágreiningur um málsmeðferð hefði verið send Fjármálaeftirlitinu. Óskaði sóknaraðili eftir því að ekki yrði farið í frekari innheimtuaðgerðir. B svaraði þann 17. mars 2014 og kvað málskot til úrskurðarnefndarinnar ekki fresta innheimtuaðgerðum. Fram kom að best væri að semja um uppgjör skuldarinnar, t.d. greiðslu að fjárhæð kr. 500.000 og svo yrði skuldin greidd upp á löngum tíma með viðráðanlegri fjárhæð á mánuði t.d. kr. 50 til 75 þúsund. Samþykkti sóknaraðili þann 19. mars 2014 að greiða kr. 500.000 og síðan kr. 50.000 á mánuði. Samdægurs tilkynnti B sóknaraðila að málið hefði verið skoðað betur og kr. 50.000 á mánuði væri heldur lítið. Það gæti gilt meðan málið væri til meðferðar hjá úrskurðarnefndinni en síðan yrði að opna málið og ákveða framhaldið. Líklegast þyrfti að hækka mánaðarlegu fjárhæðina í kr. 100 til 150 þúsund.

Sóknaraðili skaut málinu til nefndarinnar með kvörtun dagsettri 7. mars 2014.

III.

Umkvörtunarefni.

Sóknaraðili krefst þess að fá að halda yfirdráttarheimild hjá varnaraðila upp á kr. 5.000.000 gegn óbreyttum tryggingum og á óbreyttum kjörum. Þá krefst sóknaraðili þess að innheimtukostnaður lögmannsstofu varnaraðila upp á kr. 245.000 verði felldur niður. Sóknaraðili krefst þess að krafa bankans um dráttarvexti falli niður en í staðinn verði greiddir vextir eins og þeir eru á yfirdrætti samkvæmt heimild á bankareikningum.

Sóknaraðili bendir á að hann hafi reynt að leggja inn á reikning sinn svo staðan yrði lægri en heimildin hafi verið á reikningnum. Það hafi ekki gengið þar sem reikningnum hafi verið lokað fyrir innborgunum.

Sóknaraðili kveðst kvarta undan því að varnaraðili hafi ekki orðið við ósk um óbreytta yfirdráttarheimild en krefjist þess í stað fullrar uppgreiðslu á heimildinni. Þá kveðst hann kvarta undan framkomu bankans sem m.a. birtist í því viðhorfi að honum beri ekki að svara einföldum spurningum um viðskiptahætti bankans almennt.

Sóknaraðili bendir á að hann hafi stofnað til viðskipta við varnaraðila. Það hafi tvö fyrirtæki í hans eigu einnig gert, C og D. Sóknaraðili vísar til þess að skoðun hans hafi lengi verið sú að viðskipti við aðeins einn banka séu óskynsamleg þar sem viðskiptavinurinn sé þá í þeirri stöðu að geta ekki snúið sér til annars banka telji hann að þjónusta eins sé ófullnægjandi eða á honum sé brotið. Því hafi sóknaraðili ákveðið að opna viðskipti í öðrum banka en L. Kveður sóknaraðili ástæðu þess að varnaraðili hafi orðið fyrir valinu hafi ekki síst verið auglýsingar bankans í þá veru að bankinn sérhæfi sig í viðskiptum við smá fyrirtæki og eigendur þeirra.

Sóknaraðili bendir á að varnaraðili hafi alfarið synjað honum um framlengingu á yfirdráttarheimildinni. Telur sóknaraðili þessa einhliða breytingu á viðskiptaskilmálum óeðlilega og ósanngjarna. Því hafi sóknaraðili spurt stjórnendur bankans nokkurra spurninga um málið og viðskiptahætti bankans en engin svör fengið. Í stað þess hafi varnaraðili sent kröfu sína til innheimtu hjá lögfræðingi.

Sóknaraðili telur að ekkert í viðskiptum hans við varnaraðila hafi breyst. Því séu ekki forsendur fyrir þeirri einhliða breytingu á viðskiptaskilmálum sem bankinn krefjist.

Sóknaraðili telur að svar bankans við kvörtun hans til úrskurðarnefndarinnar spegli vel þau viðhorf sem hann hafi mætt hjá bankanum, þ.e. hroka og því viðhorfi að bankinn geti í einu og öllu farið sínar leiðir og þurfi ekki að skýra þær fyrir einum eða neinum.

Sóknaraðili bendir á að bankaviðskipti snúist um traust og til þeirra sé yfirleitt stofnað með því hugarfari að þau standi í langan tíma. Þegar sóknaraðili og félag í hans eigu hafi hafið viðskipti við varnaraðila hafi hann samið um ýmis atriði, þ.á.m. umrædda yfirdráttarheimild. Þá kveðst sóknaraðili hafa staðið í góðri trú að samkomulag um þau viðskipti myndu standa af bankans hálfu.

Sóknaraðili telur að þótt yfirdráttarheimildin hafi að formi til haft lokadagsetningu þá sé sjaldnast til þess ætlast að yfirdrátturinn sé að fullu greiddur upp. Sóknaraðila finnst því slík framkoma af hálfu bankans ekki drengileg og þótt honum séu ekki ljós hvaða úrræði úrskurðarnefndin hafi í málum sem þessum þá finnst honum að úr því að bankinn hafi séð ástæðu til að koma svona fram við hann að ósekju, að það hljóti að vera önnur hliðstæð tilvik innan bankans eða að bankinn sé að sýna óútskýrða eineltistilburði gagnvart sóknaraðila. Hvorugt sé gott og hljóti að gefa tilefni til skoðunar.

Sóknaraðili minnir á að hann hafi reynt að fá bankann til að skýra framkomu sína og vinnureglur en án árangurs. Einhverjar slíkar reglur virðist bankinn hafa sett sér en þrátt fyrir fyrirspurnir hafi varnaraðili alfarið neitað að skýra þær. Því hafni sóknaraðili því að bankinn hafi leitað lausna í málinu og svarað erindum og beiðnum lántaka eins og honum sé framast kostur. Litlar skýringar hafi hann fengið á framkomu varnaraðila og skyndilegri kröfu um uppgreiðslu yfirdráttarheimildarinnar.

Sóknaraðili bendir á að bankinn hafi sent kröfu vegna yfirdráttarheimildarinnar til innheimtu á lögfræðistofunni B. Hafi sóknaraðili þar gert samkomulag um greiðslu kröfunnar við lögfræðing stofunnar. Samkomulagið hafi án vafa verið í samræmi við vinnulag sem þar hafi gilt. Af einhverri ástæðu virðist lögfræðistofan bakka skyndilega út úr því samkomulagi. Telur sóknaraðili þann enn eina vísbendingu um að bankinn taki á þessu máli með óeðlilegum hætti.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Varnaraðili krefst þess að kröfu sóknaraðila um að fá að halda yfirdráttarheimild upp á kr. 5.000.000 gegn óbreyttum tryggingum og á óbreyttum kjörum verði vísað frá en öðrum kröfum sóknaraðila verði hafnað. Til vara er þess krafist að öllum kröfum sóknaraðila verði hafnað.

Varnaraðili telur þá kröfu sóknaraðila um að fá að halda yfirdráttarheimild [...] gegn óbreyttum tryggingum og á óbreyttum kjörum ekki tæka til úrskurðar, sbr. c- og e-liði 6. gr. samþykktu fyrir úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Varnaraðili vísar til þess að nefndin hafi samkvæmt samþykktunum ekki heimild til að fjalla um breytingar á almennri gjaldtöku fjármálafyrirtækja og geti því eðli málsins samkvæmt ekki úrskurðað um tiltekin kjör líkt og gerð sé krafa um. Þá hafi nefndin enga heimild til þess að þvinga fjármálafyrirtæki til samningsgerðar við viðskiptavin líkt og hér sé krafist enda stríði það gegn meginreglu samningaréttar um samningsfrelsi. Hafi nefndin þannig ekki nokkra heimild til þess að þvinga bankann til þess að veita tiltekna lánaþingreiðslu með tilteknum hætti, þvert á innri reglur hans

og lög og reglur er varði heilbrigða viðskiptahætti og áhættustýringu fjármálafyrirtækja.

Varnaraðili byggir á 19. gr. laga nr. 161/2002 um fjármálafyrirtæki og 2. gr. reglna nr. 670/2013 um eðlilega og heilbrigða viðskiptahætti fjármálafyrirtækja, sbr. einnig 1. gr. laga nr. 161/2002. Vísar varnaraðili 17. gr. laga nr. 161/2002 og 5. gr. reglna nr. 670/2013.

Varnaraðili bendir á að fyrir liggi að eftir að lántaka hafi verið veitt heimild til yfirdráttar og áður en að gjalddaga hennar hafi komið hafi tekið gildi ný lög um neytendalán, þ.e. lög nr. 33/2013. Lögin, sem taki m.a. til þeirrar lánveitingar sem hér horfi til, leggi enn ríkari skyldur á bankann til ábyrgra og vandaðra lánveitinga heldur en áður hafi verið.

Varnaraðili vísar til þess að í samræmi við framangreindar skyldur samkvæmt lögum og reglum hafi bankinn sett sér innri reglur um starfsemina, þ.m.t. útlánareglur þar sem m.a. sé kveðið á um að taka skuli fullnægjandi tryggingar og tryggja réttarvernd þeirra vegna skuldbindinga viðskiptamanna. Sé þetta til þess fallið að bæta gæði útlánasafnsins og draga úr útlánaáhættu bankans; hluthöfum, viðskiptamönnum og fjármálamarkaðnum í heild í hag. Þá hafi Fjármálaeftirlitið, sem hafi eftirlit með starfsemi bankans, jafnframt eðli málsins samkvæmt lýst yfir stuðningi við framangreindar aðgerðir bankans, þ.e. að krefjast sem öruggastra trygginga vegna skuldbindinga viðskiptavina og nýta tækifæri við framlengingar og endurnýjun lánveitinga til þess að afla öruggari og betri trygginga.

Varnaraðili bendir á að óumdeilt sé að yfirdráttarheimild lántaka hafi verið tímabundin. Þegar að gjalddaga hennar hafi komið hafi honum borið samkvæmt almennum reglum kröfuréttarins að greiða hana að fullu, nema um annað væri samið. Í samræmi við lög og reglur og innri reglur sínar hafi bankinn metið beiðni lántaka um áframhaldandi lánveitingu, m.a. með tilliti til fram boðinna trygginga. Að teknu tilliti til áhættuþátta og innri reglna sinna hafi bankinn ekki verið reiðubúinn að endurnýja yfirdráttarheimild að fjárhæð kr. 5.000.000 nema reidd yrði fram traustari trygging en sjálfskuldarábyrgð eiginkonu lántaka. Lántaki hafi sjálfur vísað til þess í samskiptum sínum við bankann að óvissa væri fyrir hendi í fjármálum hans.

Varnaraðili kveðst hafa verið fús til þess að endurnýja heimildina gegn því að lántaki gæfi út tryggingarbréf á fasteign sína. Hafi þessu verið lýst yfir á fundi, sem og í tölvupóstsamskiptum við starfsmenn, þ.m.t. forstjóra bankans. Hafi lántaka verið bent á að hann yrði ekki fyrir neinum kostnaði við þinglýsingu á slíku tryggingarbréfi.

Varnaraðili vísar til þess að fulltrúi bankans hafi átt samtöl og fund með lántaka til að leita lausna á málinu en hafi einungis mætt einörðum kröfum lántaka um að fá endurnýjun lánveitingar gegn þeim tryggingum sem honum hafi hugnast.

Varnaraðili telur að öllu framangreindu virtu að það liggi ljóst fyrir að framganga bankans í málinu hafi einkennst af fagmennsku og vilja til þess að koma til móts við lántaka. Það væri fyrst ófaglegt af starfsmönnum bankans að víkja frá reglum og stefnum um áhættustýringu og öruggar lánveitingar til þess að gera einum viðskiptamanni til geðs. Það liggi jafnframt algjörlega ljóst fyrir að aðilar eigi ekki „rétt“ á lánum hjá fjármálafyrirtækjum. Fjármálafyrirtækjum sé heimilt að veita lán á grundvelli síns starfsleyfis og sé þá rétt að gera það með ábyrgum og faglegum hætti. Þeim sé hins vegar ekki skylt að veita lán eftir geðþótta einstakra viðskiptavina, gegn hverjum þeim tryggingum sem viðkomandi hugnist að leggja fram.

Varðandi kröfu sóknaraðila um að innheimtukostnaður að fjárhæð kr. 245.000 verði felldur niður og dráttarvextir falli niður vísar bankinn til þess sem að framan

hafi verið rakið að yfirdráttarheimildin hafi verið tímabundin og að hana hafi borið að greiða á gjalddaga nema um annað væri samið.

Bendir varnaraðili á að sóknaraðili hafi undirritað umsókn um viðskipti hjá bankanum þann 25. nóvember 2011 og á grundvelli þeirrar umsóknar hafi honum verið veitt umrædd yfirdráttarheimild. Vísar varnaraðili til þess sem þar kemur fram um skyldu til að greiða yfirdráttarskuld upp við lok gildistíma hennar og um heimild til að krefjast dráttarvaxta af gjaldfallinni yfirdráttarskuld.

Varnaraðili vísar til þess að sóknaraðila hafi verið veittur viðbótarfrestur með tölvupósti, dags. 26. febrúar 2014, þar sem komið hafi fram að bankinn hefði ákveðið að fresta lögfræðinnheimtu á meðan lántaki skoðaði málið. Þessum fresti hafi sóknaraðili ekki sinnt og hafi krafan því farið í hefðbundið innheimtuferli að honum loknum. Í samræmi við innheimtulög nr. 95/2008 og lög nr. 38/2001 um vexti og verðtryggingu, sem og undirritaða viðskiptaskilmála, sé bankanum því fyllilega stætt á því að krefjast bæði dráttarvaxta á hina gjaldföllnu kröfu og auk þess kostnaðar sem hann hafi orðið fyrir vegna innheimtu hennar.

Varðandi kvörtun lántaka um framkomu bankans vísar varnaraðili til þess sem að framan hafi verið rakið um samskipti bankans við lántaka, þ.e. tölvupóstsamskipti, samtöl og fund þar sem bankinn hafi leitað lausna á málinu. Bankinn hafi því svarað erindum og beiðnum lántaka eins og honum sé framast kostur. Varnaraðili kveðst ekki átta sig fyllilega á máltilbúnaði lántaka á því nákvæmlega hvaða upplýsingar það séu sem hann óski. Að gefnu tilefni sé rétt að geta þess að bankinn veiti að sjálfsögðu ekki upplýsingar um aðra viðskiptavinum bankans eða hvernig viðskiptum við þá aðila sé háttað, sbr. 58. gr. laga nr. 161/2002.

V.

Niðurstaða.

Ágreiningur aðila lýtur að yfirdráttarheimild á reikningi sóknaraðila nr. X, innheimtukostnaði á ógreiddum yfirdrætti á umræddum reikningi og kröfu varnaraðila um dráttarvexti á skuldinni.

Í upphafi verður vikið að kröfu sóknaraðila um að fá að halda yfirdráttarheimild hjá varnaraðila upp á kr. 5.000.000 gegn óbreyttum tryggingum og á óbreyttum kjörum.

Varnaraðili krefst þess aðallega að kröfunni verði vísað frá með vísan til c- og e-liða 6. gr. samþykktar fyrir úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Ekki verður fallist á að um breytingar á almennri gjaldtöku fjármálafyrirtækja sé að ræða, sbr. c-lið 6. gr. samþykktar fyrir úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki. Þá verður ekki fallist á að málið sé það óljóst, illa upplýst eða krafa sóknaraðila svo óskýr að hún sé ekki tæk til úrskurðar, sbr. e-lið 6. gr. samþykktanna. Verður því ekki fallist á kröfu varnaraðila um frávísun málsins.

Yfirdráttarheimild sóknaraðila var tímabundin og hefur runnið út. Samkvæmt meginreglu samningaréttar um samningsfrelsi verður varnaraðili ekki þvingaður til að veita sóknaraðila yfirdráttarheimild. Hefur varnaraðili heimild til að krefjast trygginga fyrir yfirdráttarheimild. Er ekki unnt að fallast á þann máltilbúnað sóknaraðila að reglan um að yfirdráttarheimild skuli greidd upp í lok samningstíma sé aðeins formregla, sem varnaraðili hafi ekki heimild til að beita nema réttlæta það sérstaklega. Þá liggur fyrir að varnaraðili var tilbúinn til að framlengja heimildina gegn tryggingu.

Verður því ekki hjá því komist að hafna kröfu sóknaraðila um að hann fái að halda yfirdráttarheimild hjá varnaraðila upp á kr. 5.000.000 gegn óbreyttum tryggingum og á óbreyttum kjörum.

Verður því næst vikið að kröfu sóknaraðila um að innheimtukostnaður upp á kr. 245.000 verði felldur niður og að dráttarvextir falli niður en í staðinn verði greiddir vextir eins og þeir séu á yfirdrætti samkvæmt heimild á bankareikningnum.

Þegar sóknaraðili fékk yfirdráttarheimild á reikningi sínum nr. X undirritaði hann viðskiptaskilmála þar sem m.a. kom fram að hann skuldbindi sig til að greiða yfirdráttarskuldina í síðasta lagi á lokadegi heildartímabilsins, sem væri gjalddagi höfuðstóls skuldarinnar og að skuld sem ekki greiddist á gjalddaga bæri dráttarvexti lögum samkvæmt frá þeim degi.

Samkvæmt innheimtubréfi, dags. 3. mars 2014, var gjalddagi skuldarinnar 31. janúar 2014. Með vísan til 5. gr. laga nr. 38/2001 um vexti og verðtryggingu var varnaraðili því heimilt að krefja sóknaraðila um dráttarvexti. Sóknaraðili hefur ekki gert sennilegt að um viðtökudrátt hafi verið að ræða hjá varnaraðila, þannig að honum hafi verið gert erfitt eða ókleift að greiða gjaldfallna skuld sína.

Kröfu sóknaraðila um niðurfellingu dráttarvaxta er því hafnað.

Þar sem varnaraðili átti gjaldfallna kröfu á sóknaraðila var honum rétt að innheimta hana. Fékk hann lögmannsstofuna B til þess. Er ekki annað fram komið en að stofan hafi innheimtuleyfi samkvæmt innheimtulögum nr. 95/2008 og hefur sóknaraðili ekki setta fram tölulegar eða annars rökstuddar athugasemdir við fjárhæð kostnaðarins. Eru ekki efni til að fallast á kröfu sóknaraðila um að þessi kostnaður við að innheimta gjaldfallna kröfu falli niður.

Í síðara bréfi sóknaraðila til nefndarinnar eru rakin samskipti hans við umrædda lögmannsstofu, sem hann telur hafa „bakkað skyndilega út“ úr samkomulagi sem hann hafði gert við stofuna. Umrædd samskipti eru ekki hluti af máli þessu. Nefndin getur því ekki tekið afstöðu til þeirra en bendir á að hafi náðst bindandi samningur um fyrirkomulag greiðslna, hlýtur hann jafnan að vera skuldbindandi fyrir báða aðila.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Kröfu sóknaraðila, M, um að hann fái að halda yfirdráttarheimild hjá varnaraðila, F, upp á kr. 5.000.000 gegn óbreyttum tryggingum og á óbreyttum kjörum er hafnað.

Kröfu sóknaraðila um að krafa bankans um dráttarvextir og innheimtukostnaður falli niður, en í staðinn verði greiddir vextir eins og þeir eru á yfirdrætti samkvæmt heimild á bankareikningnum, er hafnað.

Reykjavík, 5. september 2014.

Haukur Guðmundsson

Geir Arnar Marelsson
Hildigunnur Hafsteinsdóttir

Oddur Ólason
Elísabet Júlíusdóttir